

Posudek na rigorózní práci Mgr. Lenky Vlkové

Princip ochrany dobré víry v soukromém právu

(111 stran, připojeno Resumé v angl. jazyce, seznam použitých zdrojů a pramenů literatury)

Autorka zvolila za téma svého pojednání problematiku dobré víry v soukromém právu jako legálního principu obsaženém v občanském zákoníku 2012. Téma vyžadující důkladnou studijní přípravu, znalost právních souvislostí stejně jako výbornou znalost zahraničních právních řádů. Cílem její práce „je přiblížit tento princip s ohledem na jeho dosavadní neznámost pokud možno v co nejširších souvislostech! (s.11). Jako použité pracovní metody zvolila komparaci, historický přístup, analytickou metodu, kterými směřovala k naplnění hypotézy formulované na s. 12.

Rigorózantka odhlíží od pojmu dobré víry v subjektivním smyslu, který pokládá –zdá se- za méně významný; její vyjádření, že „dobrá víra nám byla vtoukána do hlavy, tak jak ji známe všichni, tj. v jejím subjektivním smyslu“...však pokládám za nedůstojné v práci aspirující na práci rigorózní. Dobrou víru v objektivním smyslu definuje jako mravní kategorii představující standard chování charakterizovaný zejména čestností a poctivostí“ (s. 10).

Autorka provedla rozsáhlou komparaci zahraničních právních řádů s cílem zjistit význam, právní důsledky a rozsah (objektivní) dobré víry. Přehled nadnárodních úprav, které s pojmem dobrá víra pracují je vyčerpávající, schází jen projekt pavijský prof. Gandolfiho

Z nepochopitelných důvodů však opomíjí vymezení dobré víry v čl. I-1;103 DCFR, který odkazuje na chování charakterizované čestností, upřímností, které bere na zřetel zájmu druhé strany ...Zvláště je v rozporu s dobrou vírou jednat v rozporu se svými předchozími prohlášeními či předchozím chováním, když se na ně druhá strana spoléhala. (DCFR Translation Project, Englisch_French, Version of 15 May 2012, Univerzita Osnabruck).

Správně staví do protikladu právní úpravu německou (srov. § 242 BGB) a postoj common law (Anglie, Irsko). Zatímco německá právní úprava § 242 BGB (Treu und Glauben) měla za následek vznik institutů smluvního práva, které se později staly pravidelnou součástí kontinentálních právních úprav (např. culpa in contrahendo, změna okolností po vzniku smluvních povinností, aj.), svět common law (Good Faith) se k pojmu dobré víry staví spíše odmítavě. S potěšením jsem zaznamenal, že autorka nepřehlédla vystoupení zahraničních

profesorů k této otázce přizvaných k rozpravě nad návrhem českého občanského zákoníku (Lando, von Bar, Beale). Autorce lze doporučit, aby se seznámila i s právní úpravu nizozemskou, která naopak pojem dobré víry opustila, aby pracovala s pojmy jinými. V šesté knize nizozemského občanského zákoníku nazvaném „Obligations in general“ v čl. 2 se uvádí, „ A creditor and debtor must, as between themselves, act in accordance with the requirements of reasonableness and equity.“ Nepochybně důvody této (jazykové či věcné?) změny by byly i pro českého čtenáře zajímavé a poučné. Princip poctivosti, resp. dobré víry je v současné době zakotven jako princip obecný (shodně i švýcarský občanský zákoník v čl. 2). Zahraniční zkušenosti ale ukazují, že princip dobré víry se objevuje nejčastěji v právu závazkovém, a to při vzniku smlouvy, při jejím výkladu či při splnění dlužnických povinností. Vztah principu dobré víry k dobrým mravům a k zásadám poctivého obchodního styku (s.106) autorka řeší s potřebnou elegancí a nadhledem.

Zvolené téma vyvolává pochopitelně řadu otázek. Dokáže si autorka představit redukci povinností dlužníka, bude-li se ten dovolávat vůči věřiteli porušení zásady dobré víry ve smyslu poctivosti, jinými slovy, ve kterých částech soukromého práva se lze principu dobré víry dovolávat a s jakými právními důsledky (např. i v právu pracovním?).

Uzavírám, že autorce se podařilo hodnotným způsobem zpracovat dílčí otázku, která míří přímo do srdce soukromého práva. Prokázala přitom potřebnou kreativitu a osobitý přístup. Práce s literaturou je příkladná, citační aparát mimořádně bohatý. Posuzovaná práce naplnila všechny požadavky kladené na práce rigorózní. Proto jí doporučuji k obhajobě.

K rozpravě doporučuji otázku, zda konkrétní právní řád může ignorovat princip dobré víry v objektivním smyslu (princip poctivosti) vzdor tomu, že není zakotven v platné právní úpravě ?

V Praze dne 13.3.2016

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.